

فصل دوم

درس سوم و پنجم (درس چهارم درس آزاد است)

قلمرو زبانی

۱- معانی مختلف واژه‌ی «فضل» را در عبارت‌های زیر بنویسید.

الف) گفتم همانا او را تصور شود که مرا در فضل، مرتبه‌ای است زیادت.

ب) و از فضل و رحمت کردگار، جل جلاله و عم نواله، نامید نباید شد که او، تعالی، رحیم است.

۲- جدول زیر را کامل کنید:

هم خانواده	متراffد	واژه
		قرض
		فرج
		متدبّن
		ادیب

۳- واژه‌های در گذر زمان، دچار تحول معنایی می‌شوند؛ برای پی بردن به این موضوع معنای واژه‌های مشخص شده را، با کاربرد امروزی آن‌ها مقایسه کنید.

الف) ما را به نزدیک خویش بازگرفت.

ب) به مجلس وزیر شدیم.

پ) شوخ از خود باز کنیم.

ت) سه ماه بود که موی سر باز نکرده بودیم.

ث) و نگذشت که ما به گرمابه در رویم.

۴- برای هر یک از موارد زیر، یک مترادف بنویسید:

الف) برآمدگی، یشت یا اسپ:

ب) چنبره‌ی گردون:

ج) میان دو کتف:

۵- نقش دستوری کلمات مشخص شده را بنویسید:

حیوان مج پا ندارد، سم ندارد.

۶- پسوند «-ک» در واژه‌ی «خورجینک» با کدام یک از واژه‌های زیر هم معنی است؟

الف) درمک ب) زردک

۷- «واو عطف» و «و» نشانه‌ی ربط یا پیوند را در جمله‌های زیر، مشخص کنید.

الف) از با، و غارب به زیر آمد.

ب) بی، بر دیم، اه دست خودش، هم نیست و این بار اتاق، از حاکنده شد.

۸- در کدام گزینه نوع «را» متفاوت با گزینه‌های دیگر است؟

الف) معلم را عادت بود که نقشه‌ی نیم کاری، یا خود را به کلاس بساورد.

ب) نقش بندی اش دلگشا بود و رنگ را نگارین می‌ریخت.

ج) گُرده را برآورد؛ دم را آویخت؛ پس به جای گردان بازآمد.

۹- برای واژه‌های زیر یک نمونه «متراff» و یک نمونه «هم خانواده» بنویسید.

هم خانواده	متراff	واژه
		معلّم
		مسلح

۱۰- در کدام گزینه غلط املایی وجود دارد؟

الف) چون از در رفتیم، گرما به بان و هر که آنجا بودند، همه بر پا خاستند و بایستادند.

ب) چندان که ما در حمام شدیم، هر که در مسلح گرمابه بود، همه بر پای خواسته بودند و نمی‌نشستند.

قلمرو ادبی

۱- با توجه به متن زیر، کدام ویژگی مشترک ناصر خسرو و سهراب سپهری دیده می‌شود؟

چون آن در مک‌ها پیش او نهادم، در ما نگریست، پنداشت که ما دیوانه‌ایم. گفت: بروید که هم اکنون مردم از گره به
بیرون می‌آیند. **ناصر خسرو**

زنگ نقاشی بود، دلخواه و روان بود. خشکی نداشت، به جد گرفته نمی‌شد. خنده در آن روا بود.

سپهری

۲- در عبارت‌های زیر، دو کنایه پیدا کنید و معنی نمایید.

الف) اما در بیرنگ اسب حرفی به کارش بود.

ب) کارش نگار نقشه‌ی قالی بود و در آن دستی نازک داشت.

۳- کنایات مشخص شده را معنی کنید.

الف) پی بردیم راه دست خودش هم نیست.

ب) به خون سردی گفت: «در علف است؛ حیوان باید بچردد»

۴- ارکان تشبيه را در متن زیر بیابید و آن را مشخص کنید.

چون به بصره رسیدیم، از برهنگی و عاجزی به دیوانگان ماننده بودیم.

۵- ارکان تشبيه را در متن زیر بیابید و آنها را مشخص کنید.

پیرمرد همچون مروارید در دل صدف کج و کولهای سال‌ها بسته ماند

قلمرو فکری

۱- استنباط خود را از عبارت زیر بنویسید.

«همچون مروارید در دل صدف کج و کولهای سال بسته ماند.»

۲- بیت «چنین است رسم سرای درشت / گهی پشتِ زین و گهی زین به پشت» با کدام بیت زیر قرابت معنایی دارد؟

الف) چنین است رسم سرای سپنج / به خواهد که مانی بدو در، به رنج

ب) چنین است کردار گردون پیر / گهی چون کمان است و گاهی چو تیر

۳- با توجه به برخورد حمامی با ناصر خسرو دربار اوّل و دوم، حمامی چگونه نگرشی دارد؟

ب) درون گرا

الف) ظاهر بین

۴- با توجه به متن زیر، استنباط خود از حوادث روزگار چیست؟

«به شدّتی که از روزگار پیش آید، نباید نالید و از فضل و رحمت کردگار، جَلَّ جلاله و عَمَّ نواله نا امید شد که او تعالی و رحیم است.»

الف) هان مشو نومید چون واقف نه ایی از سِرّ غیب / باشد اندر پرده بازی‌های پنهان غم مخور

ب) چنین است رسم سرای سپنج / به خواهد که مانی بدو در به رنج

۵- استنباط خود را از عبارت زیر بنویسید:

«صاد» هرگز جانوری جز از پهلو نکشید

۶- استنباط خود را از عبارت زیر بنویسید.

نمایش نیم رخ زندگان رازی در برداشت و از سر نیازی بود.

۷- با توجه به متن زیر، وزیر از چه خصلتی برخوردار بود؟

احوال مرا نزد وزیر بازگفت. چون وزیر بشنید، مردی را با اسبی نزدیک من فرستاد که «چنان که هستی برنشین و

نزدیک من آی»

۸- با توجه به درس سفر به بصره، ناصرخسرو اهلیت علمی خود را چگونه به وزیر ثابت کرد؟

۹- با توجه به کلاس نقاشی «صاد» چگونه خود را از «مخصوصه» نجات داد؟

۱- («صاد» صور تک به رو نداشت)، یعنی چه؟

۱۱- با توجه به متن زیر، سهراب سپهری از معلم خود انتقاد می کند یا تحسین می نماید؟

معلم نقاشی مرا خبر سازید که شاگرد وفادار حقیرت، هر جا به کار صورتگری در می ماند، چاره‌ی درماندگی به شیوه‌ی معلم خود می کند.

۱۲- با توجه به متن، چرا آدم در نقاشی وجود ندارد؟

«در پیج و تاب عرفانی اسلامی، آدم چه کاره بود؟»

۱۳- استنباط خود را از عبارت زیر بنویسید:

اسب از پهلو، اسبی خود را به کمال نشان می دهد.

۱۴- استنباط خود را از عبارت زیر بنویسید:

«اما در بیرنگ اسب حرفی به کارش بود.»

۱۵- از عبارت «لب را به اشاره صورت داد» کدام گزینه دریافت می شود؟

- الف) مهارت و سرعت ب) ضعف و سرعت ج) توانمندی و دقت

فصل ۳

درس ششم

قلمرو زبانی:

۱- در عبارت زیر، بین کلمات مشخص شده چه رابطه معنایی دیده می شود.

این قصه، عجب ترین قصه هاست؛ زیرا که در میان دو ضد جمع بود: هم فرقت بود وهم وصلت؛ هم محنت بود، هم شادی؛ هم راحت بود، هم آفت.»

۲- کدام قسمت جمله زیر حذف شده است؟ چگونه به نبود آن پی بردید؟

«نیکو خو، بهتر هزار بار نیکو رو.»